

Lakiosasto

14.3.2002

Työeläkelaitoksille

SUOMEN JA LUXEMBURGIN UUSI SOSIAALITURVASOPIMUS

SOVELTAMISOHJEET

Suomen liittyminen Euroopan talousalueeseen (ETA) 1.1.1994 ja Euroopan unioniin (EU) 1.1.1995 aiheutti sen, että jäsenvaltioiden kanssa solmittuja sosiaaliturvasopimuksia on jouduttu muuttamaan. Tämän vuoksi myös Suomen ja Luxemburgin sopimus on neuvoteltu uudelleen, ja uusi sosiaaliturvasopimus kumoaa 1.4.1991 voimaan tulleen sosiaaliturvasopimuksen 1.2.2002 alkaen.

Uusi sosiaaliturvasopimus täydentää EU- ja ETA-alueella työeläkkeisiin sovellettavia EU:n sosiaaliturvasäännöksiä. Sopimusta sovelletaan myös sopimuspuolten alueella työskenteleviin, EU:n ja ETA:n ulkopuolisten valtioiden (ns. kolmansien maiden) kansalaisiin sekä kokonaan työelämän ulkopuolella oleviin henkilöihin.

Tässä yleiskirjeessä kerrotaan sosiaaliturvasopimuksen sisällöstä ja erityisesti työeläkettä koskevista määräyksistä ja niiden soveltamisesta. Liitteenä on kuvaus Luxemburgin lakisääteisestä eläketurvasta.

Sopimusteksti on lähetetty eläkelaitoksille yleiskirjeen A 17/2001 liitteenä.

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapió

Riitta Korpiluoma

Lakiosasto

14.3.2002

SISÄLLYSLUETTELO

1	SOPIMUKSEN PÄÄPERIAATTEET	3
2	SOPIMUKSEN PIIRIIN KUULUVA LAINSÄÄDÄNTÖ	3
3	HENKILÖT, JOIHIN SOPIMUSTA SOVELLETAAN	4
4	VAPAAEHTOINEN TAI VALINNAINEN JATKUVA VAKUUTUS	4
5	SOVELLETTAVAA LAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVAT SÄÄNNÖT	4
6	ELÄKKEEN HAKEMINEN	5
7	OIKEUS ELÄKKEESEEN JA ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN	5
7.1	Etuuksien päällekkäisyyden estäminen	5
7.2	Vakuutuskausien yhteenlaskeminen	6
7.3	Suomen työeläke	6
7.4	Täysitehoisen työeläkkeen tulevan ajan ositus	6
7.5	Tulevan ajan pro rata -eläke	8
8	ETUUKSIEN MAKSAMINEN ULKOMAILLE	8
9	TÄYTÄNTÖÖNPANOMENETTELY	9
10	VOIMAANTULOSÄÄNNÖKSET	9
10.1	Tarkistaminen	9
11	YHTEYSELIMET	10

Lakiosasto

14.3.2002

1 SOPIMUKSEN PÄÄPERIAATTEET

Suomen ja Luxemburgin sosiaaliturvasopimus vastaa periaatteiltaan EU:n sosiaaliturva-asetusten (ETY) 1408/71 ja (ETY) 574/72 sisältöä. Sopimuksessa viitataan laajalti suoraan näihin säännöksiin. Suomen ja Luxemburgin tilanteissa joudutaan näin ollen tutkimaan sekä asetuksia että niitä mahdollisesti täydentäviä sopimusmääräyksiä. EU-säännöksistä ja niiden soveltamisesta on annettu yksityiskohtaiset ohjeet Eläketurvakeskuksen yleiskirjeessä A 48/96.

Jatkossa EU-maalla ja EU-maan kansalaisella tarkoitetaan myös ETA-maita Islantia, Norjaa ja Liechtensteinia ja niiden kansalaisia.

2 SOPIMUKSEN PIIRIIN KUULUVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Sopimusta sovelletaan asetuksessa 1408/71 lueteltuun lainsäädäntöön ts. seuraaviin lakisääteisiin sosiaaliturvaetuuksiin (2 artikla), joista säädetään tarkemmin asetuksen III osaston 1 – 5 luvuissa:

- sairaus- ja äitiysetuudet; Suomessa sairausvakuutusjärjestelmän ja kuntoutuksen lisäksi myös koko julkinen terveydenhuoltojärjestelmä
- työkyvyttömyysetuudet mukaan lukien ne, joiden tarkoituksena on ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen; Suomessa kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkkeet, niihin liittyvät muut etuudet sekä eri lakien perusteella annettava kuntoutus
- vanhuusetuudet; Suomessa kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän vanhuuseläkkeet sekä työttömyys- ja osa-aikaeläke
- perhe-eläkkeet; Suomessa kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän perhe-eläkkeet
- työtapaturma- ja ammattitautietuudet
- hautausavustukset; Suomessa TEL:iin ja YEL:iin sekä MYEL:iin sidotut rekisteröidyt hautausavustukset ja avustukset tapaturmavakuutuslain perusteella

Sopimuksessa on lisäksi työttömyysetuuksia ja perhe-etuuksia koskevat erilliset säännökset.

Suomen osalta lainsäädäntöön eivät kuulu Suomen ja kolmansien maiden välillä tehdyt kansainväliset sosiaaliturvasopimukset tai niiden täytäntöönpanoa koskevat lait tai määräykset.

Lakiosasto

14.3.2002

3

HENKILÖT, JOIHIN SOPIMUSTA SOVELLETAAN

Uudella sosiaaliturvasopimuksella on merkitystä ensisijaisesti niille, joita EU-säännökset eivät koske, ns. kolmansien maiden kansalaisille, heidän perheenjäsenilleen ja edunsaajilleen sekä asumisperusteisten etuuksien osalta henkilöille, jotka ovat kokonaan työelämän ulkopuolella (3 artikla).

Esimerkki: Suomalainen työnantaja lähettää Suomesta palveluksessaan olevan Venäjän kansalaisen työhön Luxemburgiin. Asetuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien säännösten mukaan ratkaistaan, kummassa sopimusmaassa hänen sosiaaliturvansa on järjestettävä (sopimuksen 7 artikla; lähetetyn työntekijän todistus tai poikkeuslupa).

Sopimuksessa on kuitenkin joitakin erityismääräyksiä, joita sovelletaan myös EU-säännösten piiriin kuuluviin (tulevan ajan ositusta, eläkkeiden maksamista EU-alueen ulkopuolelle, vakuutuskausien yhteen laskemista, tuomioistuinten päätösten täytäntöönpanomenettelyä ja eläkkeen tarkistamista koskevat määräykset).

4

VAPAAEHTOINEN TAI VALINNAINEN JATKUVA VAKUUTUS

Tällä määräyksellä on merkitystä Luxemburgin vapaaehtoisen tai valinnaisen vakuutuksen kannalta. Jos edellytetään toisessa sopimusmaassa asumista, esteenä ei saa olla toisen sopimusmaan alueella asuminen. Toisen sopimusmaan vakuutus- ja asumiskaudet otetaan tarvittaessa huomioon vakuutusedellytyksiä varten. (4 artikla).

5

SOVELLETTAVAA LAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVAT SÄÄNNÖT

Työntekijöihin, jotka ovat kolmansien maiden kansalaisia, sovelletaan viittausmääräyksen perusteella suoraan EU-säännöksiä (asetuksen 1408/71 osasto II, artiklat 13 - 17 ja täytäntöönpanoasetuksen 574/72 osasto III). Niissä on lähtökohtana sosiaaliturvan järjestäminen työskentelymaassa.

Sopimuksen mukaan lähetetyn työntekijän mukana seuraava puoliso ja lapset kuuluvat saman sopimusmaan lainsäädännön piiriin kuin työntekijä edellyttäen että he eivät itse työskentele.

Lakiosasto

14.3.2002

Myös asetusten erityissäännöksiä, jotka koskevat esimerkiksi seuraavia henkilöryhmiä, sovelletaan sellaisenaan kolmansien maiden kansalaisiin:

- lähetetyt työntekijät ja yrittäjät
- kansainvälisten kuljetusyriyten henkilökunta
- useassa maassa työskentelevät

EU-säännösten edellyttämät todistukset (E 101 – E 103) annetaan tämän sopimuksen nojalla myös kolmansien maiden kansalaisille. Suomen ja Luxemburgin välillä ei ole sovittu asetuksista poikkeavista menettelytavoista.

Suomessa Eläketurvakeskus antaa todistukset Suomen lainsäädännön piiriin kuuluville, kuten EU-tapauksissakin. Todistuksia haetaan Eläketurvakeskuksesta lomakkeella ETK 2132.

Osoite

ELÄKETURVAKESKUS

LA/Soveltamisjaosto

00065 ELÄKETURVAKESKUS

6

ELÄKKEEN HAKEMINEN

Koska sopimus perustuu EU-säännöksiin eikä toimeenpanosta ole erikseen sovittu, kolmansien maiden kansalaisten eläkehakemukset hoidetaan käytännössä samoin kuin EU-hakemukset ja käytetään E-lomakkeita.

7

OIKEUS ELÄKKEESEEN JA ELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN

7.1 Etuuksien päällekkäisyyden estäminen

Sopimuksessa on yleismääräys, jonka mukaan sopimuspuolet voivat noudattaa yhteensovitusäännöksiään etuuksien päällekkäisyytilanteissa, ja yhteensovituksessa voidaan ottaa huomioon myös toisen sopimuspuolen alueella ansaitut sosiaaliturvaetuudet tai muut tulot (6 artikla).

Lakiosasto

14.3.2002

Koska sopimuksessa eläkkeiden määräytymisen osalta viitataan suoraan EU-asetuksiin, joissa on tämän määräyksen kaltainen säännös ja muutoinkin tarkemmat yhteensovitus säännökset, määräyksellä ei työeläkkeiden kannalta ole merkitystä.

7.2 Vakuutuskausien yhteenlaskeminen

Sopimuksessa on vakuutuskausien yhteenlaskemista koskeva muista sopimuksista poikkeava määräys (9.2 artikla). Sen mukaan EU-maiden ja kolmansien maiden kansalaisten eläkeoikeutta varten otetaan EU-maiden vakuutuskausien lisäksi huomioon sellaisen valtion kaudet, jonka kanssa molemmilla sopimusmailla on kausien yhteenlaskemista koskevan määräyksen sisältävä sosiaaliturvasopimus. EU:n nykyisen oikeuskäytännön myötä määräyksen merkitys on vähäinen.

EY-tuomioistuimen ratkaisu Gottardo C-55/00: tapauksessa tuomioistuin katsoi, että kahden jäsenvaltion välistä sosiaaliturvasopimusta oli sovellettava myös kolmannen jäsenvaltion kansalaiseen silloin, kun on kysymys vakuutuskausien hyväksi lukemisesta.

Luxemburgin osalta sopimuksessa on myös määräys, jonka mukaan Suomen kausia voidaan ottaa huomioon kausina, jotka pidentävät tarkastelujaksoa, jonka aikana Luxemburgin työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeen saamiseksi vaadittu odotusaika on täytettävä.

Luxemburgin lainsäädännön mukaisen työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen saamiseksi edellytetään vähintään vuoden pakollista vakuutusaikaa kolmen viimeisen vuoden aikana ennen työkyvyttömyyden alkamista tai sairauspäiväraha-kauden päättymistä. Vakuutusaikoihin rinnastettavat ajat pidentävät tätä kolmen vuoden tarkastelujaksoa.

7.3 Suomen työeläke

Suomen työeläkelakien mukaisen tulevan ajan eläkkeen saamiseksi edellytetään aina, että hakijalla on eläketapahtumavuotta välittömästi edeltävän viimeisen kymmenen kalenterivuoden aikana Suomen työeläkelakien alaista työskentelyä vähintään 12 kuukautta. Tämän 12 kuukauden työskentelyn ei tarvitse olla yhdenjaksoista. Tätä edellytystä ei voi täyttää muiden sopimusmaiden vakuutuskausilla.

Suomen työeläke määräytyy ja lasketaan EU-säännösten mukaisesti (asetuksen 1408/71 osaston III luvut 1 - 5) muutoin paitsi Suomen täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen osalta.

7.4 Täysitehoisen työeläkkeen tulevan ajan ositus

Sopimukseen on otettu Suomen tulevaa aikaa koskeva lisämääräys, jonka tarkoituksena on poistaa tulevaan aikaan perustuvien eläkkeiden päällekkäisyys, jos sekä Suomesta että Luxemburgista myönnetään tu-

Lakiosasto

14.3.2002

levan ajan sisältävä eläke alle 55-vuotiaalle. Tuleva aika ositetaan silloin, kun Suomesta kansallisten säännösten mukaan myönnetään täysitehoinen tulevan ajan eläke (joko työsuhteen kestäessä tai jälkikarenssiaikana sattuneen eläketapahtuman perusteella).

Tämä määräys koskee sekä EU-maiden kansalaisia että kolmansien maiden kansalaisia ja se vastaa Pohjoismaisen sopimuksen 15 artiklan ja Saksan sopimuksen 7 artiklan mukaista määräystä tulevan ajan eläkkeen osittamisesta.

Alle 55-vuotiaan Luxemburgin eläke sisältää Luxemburgin kansallisen lainsäädännön perusteella aina tulevaa aikaa. Tulevaa aikaa on Luxemburgin eläkkeessä jo kansallisten säännösten mukaan siinä suhteessa kuin vakuutetulla on ollut vakuutusaikaa Luxemburgissa. Siksi osittamismääräys on Luxemburgin kannalta tarpeeton.

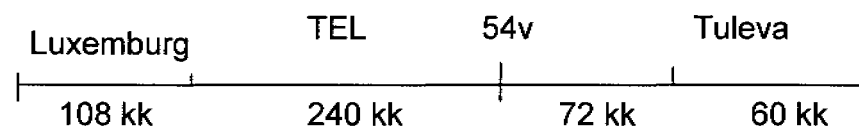
Suomen täysitehoinen, tulevaan aikaan perustuva eläke ositetaan aina, kun oikeus Luxemburgin tulevan ajan sisältävään työkyvyttömyys- tai perhe-eläkkeeseen syntyy. Luxemburgista ei siis tarvitse erikseen tiedustella, onko eläkkeessä tulevaa aikaa, vaan tieto Luxemburgin eläkeoikeudesta riittää.

Esimerkki (sosiaaliturvasopimus, tulevan ajan ositus)

Henkilö on työskennellyt Luxemburgissa ja Suomessa. Hän tulee työkyvyttömäksi 54-vuotiaana vuonna 2002 Suomessa työssä ollessaan.

TEL-työsuhte: 20 v = 240 kk
 Eläkepalkka: 2 500 e/kk
 Ansaittu eläke: 750 e/kk

Luxemburg: 9 v = 108 kk
 EU-aika: 348 kk

Sosiaaliturvasopimuksen mukainen kansallinen eläke:

$$750 + (240/348) \times (72 \times 2\,500/1\,000) + (240/348) \times (60 \times 2\,500/1\,500) = 750 + 124,14 + 68,96 = 943,10 \text{ e/kk (yhteensovitus ei vaikuta)}$$

Pro rata -eläke:

Teoreettinen eläke:

$$348/240 \times 750 + 72 \times 2\,500/1\,000 + 60 \times 2\,500/1\,500 = 1\,087,50 + 180 + 100 = 1\,367,50 \text{ e/kk (yhteensovitus ei vaikuta)}$$

Lakiosasto

14.3.2002

Pro rata -eläke:

$$240/348 \times 1\,367,50 = 943,10 \text{ e/kk}$$

Eläke myönnetään sosiaaliturvasopimuksen mukaisena kansallisena eläkkeenä = 943,10 e/kk (kansallinen eläke ja pro rata -eläke ovat yhtä suuret).

Jos tulevan ajan eläke myönnetään 55-vuotta täyttäneelle henkilölle, ositusta ei saa tehdä, koska Luxemburgin eläkkeessä ei tällöin enää ole tulevaa aikaa.

7.5 Tulevan ajan pro rata -eläke

Myös kolmansien maiden kansalaisten vapaakirjaeläkkeeseen voidaan liittää tuleva aika, jos hakija on tullut työkyvyttömäksi työskennellessään toisessa EU-maassa. Edellytyksenä on, että hakija on tullut työkyvyttömäksi Luxemburgissa työskentelyn aikana. Tulevan ajan oikeus syntyy siis samoin kuin EU-kansalaiselle (asetuksen 1408/71 liite VI). Jos tulevan ajan oikeus syntyy asetuksen liitteen VI perusteella, eläke lasetaan siten, että tulevaa aikaa lisätään todelliseen työskentelyaikaan perustuvaan vapakirjaan Suomen ja Luxemburgin ja Suomen yhteenlaskettujen kausien suhteessa (tulevan ajan pro rata -eläke).

8

ETUUKSIEN MAKSAMINEN ULKOMAILLE

Sopimuksen nojalla sopimuksen kattamat eläkkeet ja hautausavustukset maksetaan Suomeen ja Luxemburgiin. EU-säännösten mukaan eläkkeet maksetaan EU-kansalaisille EU-alueelle. Sopimukseen on lisäksi otettu määräys, jonka mukaan toisen sopimusmaan kansalaisille maksetaan eläkkeet kolmansiin maihin kuten omille kansalaisille. Tämä noudattaa kumotun sopimuksen periaatteita.

Nykysäännöksen mukaan työeläkkeen maksamiseksi vieraan valtion kansalaiselle ulkomaille tarvitaan Eläketurvakeskuksen lupa, jollei maiden välillä ole sosiaaliturvasopimusta. Eläketurvakeskus on tehnyt sosi- ja terveysministeriölle esityksen työeläkkeen ulkomaille maksamista koskevan rajoittavan säännöksen kumoamiseksi. Kun lainmuutos tulee voimaan, ei maksulupia enää tarvita.

Luxemburgilla ei ole rajoituksia eläkkeiden maksamisessa ulkomaille. Jos eläkeoikeutta ei synny, työnantajan ja työntekijän vakuutusmaksut palautetaan hakemuksesta 65 vuoden iässä.

Lakiosasto

14.3.2002

9

TÄYTÄNTÖÖNPANOMENETTELY

Sopimuksessa säädetään tuomioistuinten päätösten sekä laitosten ja viranomaisten päätösten täytäntöönpanosta siltä osin kuin on kysymys sosiaaliturvamaksuja ja muita vaateita koskevista päätöksistä (15 artikla). Täytäntöönpanokelpoiset asiakirjat tunnustetaan toisessa sopimusvaltiossa. Täytäntöönpanossa noudatetaan kuitenkin sen sopimusvaltion lainsäädäntöä, jossa täytäntöönpano tapahtuu.

Näiden sopimusmääräysten perusteella voidaan esimerkiksi Suomen työeläkelakien mukaiset vakuutusmaksut periä luxemburgilaisilta työntantajilta Luxemburgista, jos vakuutusmaksut on laiminlyöty.

Määräyksiä sovelletaan myös EU-tapauksissa, koska asetuksessa 1408/71 ei ole vastaavia säännöksiä.

10

VOIMAANTULOSÄÄNNÖKSET

Sopimuksen voimaantulosta lukien sovelletaan EU-säännöksiä ja niitä menettelytapoja, joista on sovittu EU-yleiskirjeessä A 48/96.

Sopimusta sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa sattuneisiin eläketapahtumiin. Määrättäessä eläkettä sopimuksen mukaan myös ennen sopimuksen voimaantuloa täytyneet vakuutuskaudet otetaan kuitenkin huomioon. Ajalle ennen sopimuksen voimaantuloa eläke myönnetään aina vanhan sopimuksen mukaisena.

10.1 Tarkistaminen

Etuudet, joista on päätetty ennen sopimuksen voimaantuloa, voidaan hakemuksesta tarkistaa sopimuksen mukaisiksi. Sopimus ei siis velvoita työeläkelaitoksia tarkistamaan eläkkeitä omasta aloitteestaan. Tarkistamistilanteita varten on suojasäännös, jonka mukaan uudelleen laskeminen ei kuitenkaan saa johtaa etuuksien määrän vähenemiseen.

Jos tarkistuspyyntö tehdään kahden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta, tarkistettu eläke maksetaan voimaantulopäivästä. Jos pyyntö tehdään myöhemmin, tarkistettu eläke maksetaan pyynnön viirellituloa seuraavan kuukauden alusta.

Jos eläkkeen saamiseksi vaaditut vakuutuskaudet eivät ole riittäneet, sopimuksen tultua voimaan kausien yhteenlaskemista koskevat määräykset voivat johtaa siihen, että eläke tulee hakemuksesta myönnettäväksi. Eläkkeen määrä voi muuttua, jos eläke aikaisempien määräysten mukaan on ollut vapaakirja, johon nyt uuden sopimuksen mukaan lisätään tulevaa aikaa.

Lakiosasto

14.3.2002

11
YHTEYSELIMET

Eläkeasioissa:

INSPECTION GENERALE DE LA SECURITE SOCIALE

26, rue Zithe, L-2763 LUXEMBOURG

Postal address:

b.p.1308

L-1013 LUXEMBOURG

Tel. 00352 478 – 1

Fax 00352 478 6225

Vakuuttamisasioissa:

CENTRE COMMUN DE LA SECURITE SOCIALE

125, route d'Esch

L-1471 LUXEMBOURG

Postal address:

L-2975 LUXEMBOURG

Tel. 00352 40 141 1

Fax 00352 40 44 81

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

LUXEMBURGIN LAKISÄÄTEINEN ELÄKETURVA

1 Kokonaiseläketurva

Lakisääteinen eläketurva perustuu Luxemburgissa työntekoon. Työntekijöiden, toimihenkilöiden, itsenäisten yrittäjien ja ammatinharjoittajien sekä maatalousyrittäjien erilliset eläkejärjestelmät yhdistettiin lainsäädännöllisesti yhtenäiseksi palkansaajien ja yrittäjien yleiseksi eläkejärjestelmäksi vuoden 1988 alusta. Järjestelmän hallinto on kuitenkin edelleen neljän eri eläkelaitoksen hoidossa.

Palkansaajien ja yrittäjien yleisestä eläkejärjestelmästä erillinen lakisääteinen eläketurva on valtion virkamiehillä, muilla valtion palveluksessa ja julkisissa laitoksissa työskentelevillä, kuntien työntekijöillä sekä rautateiden palveluksessa olevilla.

Vähimmäiseläkejärjestelmää Luxemburgissa ei ole, mutta vanhuuseläkeikäiset ja työkyvyttömät voivat saada yleistä toimeentulotukea, jos heidän toimeentulonsa ei muuten ole riittävä.

Työnantajat ovat järjestäneet lisäeläketurvaa lähinnä niille työntekijöille, joiden palkka ylittää lakisääteisen eläkejärjestelmän eläkepalkkakaton. Tavallisimmin lisäeläketurva on järjestetty yrityksen kirjanpidollisin varauksin. Koska eläkepalkkakatto on varsin korkea, on lisäeläkkeiden merkitys eläketurvan kokonaisuutta ajatellen vähäinen.

2 Vähimmäisturva

Yleisen toimeentulotuen (revenu minimum garanti) saamiseksi on täytynyt asua maassa vähintään 5 vuotta viimeisten 20 vuoden aikana. Tähän aikaan rinnastetaan aika, jonka on asunut muussa ETA-maassa. Kansalaisuusvaatimusta ei ole. Etuuden tarvetta harkittaessa otetaan huomioon kaikkien samassa taloudessa elävien tulot ja omaisuus. Etuuden suuruus riippuu perhesuhteista.

Toimeentulotukijärjestelmän hallinnosta vastaa Kansallinen solidaarisuusrahasto (Fonds National de Solidarité, FNS), joka on perheasiain ministeriön alainen.

3 Työeläketurva

3.1 Yleinen eläkejärjestelmä

Yleiseen eläkejärjestelmään kuulumisen on pakollista kaikille yksityisen sektorin palkansaajille ja yrittäjille. Tietyin edellytyksin pakollista vakuutusta voi myös jatkaa vapaaehtoisesti, kun työsuhde päättyy (ks. 3.1.8). Jos työskentelyn tiedetään ennakolta kestävän vain lyhyen määräjän, korkeintaan kolme kuukautta kalenterivuo-

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

dessa, voidaan työntekijä vapauttaa vakuutuksesta. Vakuutuksen ulkopuolelle jää myös muu kuin palkkatyö, josta saatava tulo ei ylitä kolmannesta maan vähimmäispalkasta. 65-vuotta täyttäneet eivät kuulu vakuutukseen.

3.1.1 Hallinto

Ylin valvova viranomainen on sosiaaliministeriö. Sen yhteydessä ja ministeriön alaisuudessa toimii Sosiaaliturvan yleinen tarkastusvirasto (L'inspection générale de la sécurité sociale), joka osallistuu koko sosiaalivakuutusta koskeviin suunnittelu- ja tilastointitehtäviin ja vastaa sosiaalivakuutuksen valvonnasta. Tarkastusvirasto hoitaa myös sosiaaliturvasopimukseen liittyviä tehtäviä.

Yleinen sosiaaliturvakeskus (Le centre commun de la sécurité sociale) huolehtii koko sosiaalivakuutusta koskevasta tiedottamisesta, ylläpitää vakuutusrekisteriä ja muita koko sosiaalivakuutusjärjestelmää koskevia tiedostoja sekä huolehtii vakuutusmaksujen perimisestä.

Palkansaajien ja yrittäjien yleisen eläkejärjestelmän hallinnosta vastaavat aikaisempien eläkejärjestelmien mukaisesti seuraavat eläkekassat:

- Yksityisen sektorin toimihenkilöiden eläkekassa (Caisse de pension des employés privés, CPEP)
- Käsityöläisten, kaupan ja teollisuuden eläkekassa (Caisse de pension des artisans, des commercants et industriels, CPACI), joka huolehtii näiden alojen yrittäjien eläkevakuutuksesta
- Maatalouden eläkekassa (Caisse de pension agricole, CPA) ja
- Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaitos (Etablissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité, AVI), joka huolehtii työntekijöiden ja kaikkien muiden kuin edellä mainittuihin kassoihin kuuluvien eläkevakuutuksesta.

Lakisääteistä eläketurvaa koskevat valitukset käsitellään sosiaalivakuutukseen erikoistuneissa tuomioistuimissa. Ensimmäisen asteen tuomioistuin on Le conseil arbitral des assurances sociales, toisen asteen tuomioistuin Le conseil supérieur des assurances sociales ja ylin tuomioistuin La Cour de cassation.

3.1.2 Rahoitus

Eläkkeet rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden vakuutusmaksuilla ja valtion varoin. Valtio ja kunnat maksavat yhdessä kolmanneksen kokonaiseläkevakuutusmaksusta, joka on 24 prosenttia. Työntekijöiden ja työnantajien vakuutusmaksusuodet ovat nekin kolmanneksen eli 8 prosenttia. Yrittäjien ja vapaaehtoisesti vakuutukseen kuuluvien vakuutusmaksu on 16 prosenttia. Vakuutusmaksu peritään

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

77 413,20 euron vuosituloihin asti, sen ylittävästä tulon osasta ei peritä maksua eikä myöskään kartu eläkettä.

Jos oikeutta vanhuuseläkkeeseen ei synny siksi, että vakuutusaikaa ei ole riittävästi, maksetaan maksetut maksut anomuksesta takaisin.

3.1.3 Verotus

Työnantajan ja työntekijän vakuutusmaksut ovat kokonaan vähennyskelpoisia verotuksessa. Eläkkeitä verotetaan samoin kuin palkkatuloa, ja verotuksessa myönnetään myös samat vähennykset kuin palkkatulosta.

3.1.4 Vakuutusaika

Varsinaista vakuutusaikaa ovat työskentelykaudet Luxemburgissa palkansaajana tai yrittäjänä 65 vuoden ikään asti. Varsinaisena vakuutusaikana pidetään myös aikoja, joilta on maksettu sellaista toimeentuloetuutta, josta on peritty vakuutusmaksut. Näitä toimeentuloetuuksia ovat sairaus-, äitiys- tapaturma- ja työttömyyspäiväraha-kaudet sekä varhaiseläkkeen maksukaudet.

Varsinaiseksi vakuutusajaksi katsotaan myös aika, jona 15 vuotta täyttänyt on ollut oppisopimussuhteessa sekä asevelvollisuusaika, kehitysmaassa kehitysyhteistyötehtävissä palveltu aika ja aika, jona henkilö on hoitanut jatkuvan avun tarpeessa olevaa henkilöä.

Vakuutusajaksi voidaan hakemuksesta lukea myös 24 kuukautta sellaista aikaa, jona jompikumpi vanhemmista hoitaa alle neljävuotiasta lastaan. Tätä aikaa voidaan pidentää 48 kuukauteen, jos lapsi on vaikeasti sairas tai vammaisen tai jos perheessä on kaksi muuta lasta. Edellytyksenä näiden vakuutuskausien myöntämiselle on, että hakija on ennen lapsen syntymää ollut työnsä perusteella vakuutettu vähintään 12 kuukautta viimeisten kolmen vuoden aikana.

Pakollisen vakuutuksen päätyttyä vakuutusta voidaan määrätyin edellytyksin jatkaa vapaaehtoisesti. Jos vakuutuksessa on esim. perhesyistä aukkoja tai matalapalkkaisia aikoja, voidaan tällaisten jaksojen eläkekarttumaa myös täydentää vapaaehtoisin maksuin. Tällaiset vapaaehtoiset vakuutusajat vastaavat pakollista vakuutusaikaa. (ks. tarkemmin 3.1.8)

Varsinaisen vakuutusajan ja sellaiseksi katsottavan ajan lisäksi vakuutusaikaan voidaan rinnastaa joitakin aikoja varhaiseläkkeiden saamiseksi vaadittavien vähimmäisvakuutusajojen täyttämiseksi, vähimmäiseläkkeen saamiseksi sekä vakuutusajan pituuden mukaan määräytyvän eläkkeen osan kartuttamiseksi. Rinnastaminen edellyttää, että vakuutettu ei tänä aikana ole ollut vakuutettu myöskään toisessa maassa.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Rinnastettavia aikoja ovat työkyvyttömyyseläkkeen maksukaudet, opiskeluaika 18:n ja 27 ikävuoden välillä ja toiselle vanhemmista aika, jona hän on kasvattanut alle 6-vuotiasta lastaan. Lastenhoitoaikaa tulee olla vähintään 8 vuotta, jos lapsia on kaksi ja vähintään 10 vuotta, jos lapsia on kolme. Vammaisen lapsen hoitoaikoja voidaan rinnastaa kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Rinnastettavaa aikaa on myös opintonsa päättäneen nuoren työttömyyspäivärahan karenssiaika.

3.1.5 Vanhuuseläke

Oikeus eläkkeeseen

Yleinen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Eläkkeen saaminen edellyttää, että pakollista vakuutusaikaa on vähintään 10 vuotta. Työnteon lopettamista ei edellytetä. Jos vakuutusaikaa ei 65 vuoden iässä ole riittävästi, voi työntekoa jatkaa, ja eläke myönnetään, kun vähimmäisvakuutusaika täyttyy.

Eläke voidaan ottaa varhennettuna 60 vuoden iästä, jos todellista tai siihen rinnastettavaa vakuutusaikaa on vähintään 40 vuotta. Varhennetulle eläkkeelle voi siirtyä jo 57 vuoden iästä, jos pakollista (rinnastettavia aikoja ei oteta huomioon) vakuutusaikaa on 40 vuotta.

Varhennettuihin eläkkeisiin ei tehdä varhennusvähennystä. Varhaiseläkkeellä ollessa työntekoa voi jatkaa vain rajoitetusti. Kuukausiansiot eivät saa ylittää kolmannesta siitä vähimmäispalkasta, jota eläkejärjestelmässä sovelletaan. Vuonna 2002 vähimmäispalkka on 1290,22 euroa kuukaudessa. Jos ansiot ylittävät tämän rajan, eläkettä pienennetään 50 prosenttia, ja eläkkeestä tulee osaeläke.

Jos 65 vuotta täyttäneellä ei ole oikeutta eläkkeeseen, vakuutusmaksut palautetaan valtion osuutta lukuun ottamatta. Palautettavat maksut tarkistetaan elinkustanusindeksillä. Palautusta tulee erikseen hakea.

Eläkkeen määräytyminen

Eläke muodostuu ansiosidonnaisesta osasta ja vakuutusajan pituuden mukaan määräytyvästä osasta, joka ei ole omiin ansioihin sidottu.

Ansiosidonnaista eläkettä karttuu 1,78 % vuodessa eläkkeen perusteena olevasta tulosta. Eläkkeen perusteena käytetään koko vakuutusajan kokonaisansioita, joita tarkistetaan yleistä hintojen ja palkkojen kehitystä vastaavasti. Eläkkeen perusteena olevilla tuloilla on yläraja, joka vuonna 2002 on 6451,10 euroa kuukaudessa.

Vakuutusajan pituuden mukaan määräytyvä eläkkeen osa on täysimääräinen 40 vakuutusvuoden jälkeen. Eläkettä karttuu 1/40 täydestä määrästä vuodessa. Täysi määrä on sidottu eläkkeen laskennassa käytettävään vähimmäisviitepalkkaan. Vuonna 2001 täysi määrä oli 264 euroa kuukaudessa.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Vanhuuseläkkeellä on sekä vähimmäis- että enimmäismäärä. Vuonna 2002 vähimmäismäärä 40 vakuutusvuoden jälkeen on 1108,10 euroa kuukaudessa. Jos vakuutusaikaa on vähemmän kuin 40 vuotta, mutta vähintään 20 vuotta, maksetaan vähimmäiseläke, joka on täysi eläke vähennettynä 1/40:lla jokaista täydestä vakuutusajasta puuttuvaa vuotta kohti. Eläkkeen enimmäismäärä on 5 130,08 euroa kuukaudessa vuonna 2002.

Eläkkeen tarkistaminen

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan hintaindeksin muutoksen mukaan aina, kun hintaindeksi on muuttunut 2,5 % edellisestä tarkistuksesta. Lisäksi eläkkeitä tarkistetaan säännöllisesti myös palkkojen kehityksen mukaan. Näiden tarkistusten suuruudesta säädetään erikseen lailla. Tarkistuksen tarpeellisuus on selvitettävä vähintään viiden vuoden välein.

Eläkkeen maksaminen

Jos työntekijällä on oikeus eläkkeeseen 65-vuotiaana, hän voi lykätä eläkkeen ottamista 68 vuoden ikään. Eläkettä korotetaan silloin 0,7 % jokaista lykkäyskuukautta kohden. Eläkkeet maksetaan 12 kertaa vuodessa.

3.1.6 Työkyvyttömyyseläke

Oikeus eläkkeeseen

Työkyvyttömyyseläkkeen saaminen edellyttää vähintään vuoden pakollista vakuutusaikaa kolmen viimeisen vuoden aikana ennen työkyvyttömyyden alkamista tai sairauspäivärahaikauden päättymistä. Vakuutusaikoihin rinnastettavat ajat pidentävät tätä kolmen vuoden tarkastelujaksoa (ks. 3.1.4). Vähimmäisvakuutusaikaa ei ole, jos työkyvyttömyys aiheutuu tapaturmasta tai työn aiheuttamasta sairaudesta.

Työkyvyttömyyttä arvioidaan aikaisemman työn perusteella. Työntekijä katsotaan työkyvyttömäksi, jos hän ei pitkäaikaisen sairauden tai vamman vuoksi selviydy aikaisemmasta työstään eikä koulutustaan ja taitojaan vastaavasta muusta työstä.

Alle 50-vuotiaan eläkkeensaajan on osallistuttava hänelle mahdollisesti järjestettävään kuntoutukseen. Muussa tapauksessa eläke voidaan evätä tai lakkauttaa.

Eläkkeen määräytyminen

Eläkkeessä on kaksi osaa samoin kuin vanhuuseläkkeessä. Ansiosidonnainen osa on yhtä suuri kuin työkyvyttömäksi tuloon mennessä karttunut vanhuuseläkkeen ansiosidonnainen osa lisätynä tulevan ajan osuudella, jos työkyvyttömyys alkaa ennen kuin vakuutettu on täyttänyt 55 vuotta.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Tulevan ajan osuus määrätään 25 ikävuoden ja työkyvyttömäksi tulon välillä ansait-
tujen keskimääräisten vuositulojen perusteella. Keskimääräisiä vuosituloja lasketta-
essa voidaan jättää huomioonottamatta aikaisemmat työkyvyttömyysjaksot, ammat-
tikoulutusajat, lapsen kotihoitoajat ja työttömyyspäivärahan karenssiajat. Näistä an-
sioista tulevan ajan eläkettä karttuu 1,78 % vuodessa työkyvyttömäksi tulon ja 55
ikävuoden väliseltä ajalta.

Jos työkyvyttömyys alkaa vakuutetun täytettyä 55 vuotta, maksetaan ansiosidon-
nainen osa karttuneen vanhuuseläkkeen ansiosidonnaisen osan suuruisena.

Työkyvyttömyyseläkkeen vakuutusajan pituuden mukaan määräytyvä osa lasketaan
samoin kuin vanhuuseläkkeessä. Tuleva aika otetaan huomioon 65 vuoden ikään
asti. Täyden tulevan ajan osuuden maksaminen edellyttää, että työura on ollut yh-
tenäinen 25 vuoden täyttämisen työkäytön alkamiseen. Jos työurassa on
tänä aikana ollut katkoksia, pienenee tulevan ajan osuus vastaavasti 1/40:lla puut-
tuvaa vakuutusvuotta kohden.

Eläkkeen perusteena olevilla tuloilla on sama enimmäismäärä kuin vanhuuseläk-
keessä ja eläkkeellä on samoin määräytyvä vähimmäis- ja enimmäismäärä kuin
vanhuuseläkkeessä (ks. 3.1.5). Eläkkeen vähimmäismäärää laskettaessa otetaan
huomioon myös tuleva aika.

Eläkkeen tarkistaminen

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan samoin kuin vanhuuseläkkeitä (ks. 3.1.5).

Eläkkeen maksaminen

Eläke maksetaan työkyvyttömyyden alkamisesta tai palkanmaksun päättymisestä
lukien. Jos samalta ajalta on oikeus sairauspäivärahaan, maksetaan eläke sairaus-
vakuutuskassalle, joka maksaa vakuutetulle mahdollisen erotuksen. Jos sairausajan
päivärahaa maksetaan toisesta maasta, eläke alkaa päivärahan maksun päättymi-
sestä.

Jos työkyvyttömyys on arvioitu tilapäiseksi, eläkkeen maksaminen alkaa aikaisin-
taan, kun työkyvyttömyys on jatkunut kuusi kuukautta.

Vähäiset ansiotulot työkyvyttömyyden aikana eivät estä eläkkeen maksamista.

Eläke muutetaan vanhuuseläkkeeksi, kun vakuutettu täyttää 65 vuotta.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

3.1.7 Perhe-eläke

Perhe-eläkettä voidaan maksaa mies- tai naisleskelle, edunjäntäjän lapselle, otto-
lapselle tai kasvatuslapselle, eronneelle puolisolle ja joissakin tapauksissa myös
muulle lähiomaiselle.

Oikeus eläkkeeseen

Oikeus perhe-eläkkeeseen edellyttää, että edunjäntäjällä oli ollut pakollista vakuu-
tusaikaa vähintään 12 kuukautta viimeisten kolmen vuoden aikana, tai että hän oli
vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeellä. Vakuutusaikaan rinnastettava aika pidentää
kolmen vuoden tarkastelujaksoa (ks. 3.1.4). Vähimmäisvakuutusaikaedellytystä ei
ole, jos kuolema oli tapaturman tai ammattitaudin aiheuttama.

Leskeneläkkeen saamiseksi edellytetään lisäksi, että avioliitto oli kestänyt vähintään
vuoden ennen edunjäntäjän eläkkeellejäämistä, jos edunjäntäjä oli kuollessaan eläk-
keellä. Jos edunjäntäjä ei kuollessaan ollut eläkkeellä, edellytetään, että avioliitto oli
jatkonut vuoden ennen edunjäntäjän kuolemaa. Tätä edellytystä ei kummassakaan
tapauksessa ole, jos edunjäntäjän kuolema aiheutui tapaturmasta tai avioliitosta oli
syntynyt tai syntymässä lapsi.

Jos edunjäntäjä oli kuollessaan eläkkeellä, ei avioliiton ole tarvinnut kes-
tää vuotta ennen eläkkeelle jäämistä silloin, kun

- avioliitto ehti kestää yli vuoden ennen edunjäntäjän kuolemaa ja puolisoien
ikäero oli alle 15 vuotta tai
- avioliitto ehti kestää vähintään 10 vuotta ennen edunjäntäjän kuolemaa.

Eronnut puoliso voi saada eläkkeen, jos hän ei ollut solminut uutta avioliittoa ennen
edunjäntäjän kuolemaa. Eläkkeestä maksetaan avioliiton kestoa vastaava osuus.

Jos edunjäntäjällä ei ollut leskeneläkkeeseen oikeutettua puolisoa, voidaan les-
keneläke maksaa muulle lähisukulaiselle, joka on ollut edunjäntäjästä taloudellisesti
riippuvainen, asunut tämän kanssa samassa taloudessa ja hoitanut sitä vähintään
viisi viimeistä vuotta. Edunsaajan on lisäksi täytynyt olla vähintään 40-vuotias edun-
jäntäjän kuollessa.

Lapseneläke maksetaan alle 18-vuotiaalle lapselle tai alle 27-vuotiaalle täysipäiväi-
sesti opiskelevalle lapselle tai alle 18-vuotiaana työkyvyttömäksi tulleelle lapselle
iästä riippumatta. Lisäksi edellytetään, että lapsi oli edunjäntäjän huollettavana eikä
ole solminut avioliittoa. Opiskelijalle voidaan eläkettä maksaa avioliiton solmimisesta
riippumatta.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Eläkkeen määräytyminen

Jos edunjättäjä oli työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeellä, leskeneläkkeenä maksetaan edunjättäjän eläkkeen vakuutusajan pituuden mukaan määräytyvä osa kokonaan ja 3/4 ansiosidonnaisesta osasta. Jos edunjättäjä ei vielä ollut eläkkeellä, määrätään leskeneläke siitä työkyvyttömyys- tai vanhuuseläkkeestä, johon edunjättäjä kuollessaan olisi ollut oikeutettu. Jos edunjättäjä oli työkyvyttömyyseläkkeellä tai olisi ollut oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen, maksetaan myös niihin mahdollisesti sisältyvä tulevan ajan osuus.

Leskeneläkkeellä on vähimmäismäärä, joka vuonna 2002 on 898,79 euroa kuukaudessa. Täyden vähimmäiseläkkeen saaminen edellyttää, että edunjättäjä oli ollut vakuutettuna 40 vuotta, kun otetaan huomioon tuleva aika 65 vuoden ikään asti. Jos vakuutusaika on lyhyempi, pienenee vähimmäiseläke 1/40 jokaista puuttuvaa vuotta kohti.

Eronneelle puolisolle maksetaan leskeneläkkeestä avioliiton kestoon suhteutettu osuus. Jos edunsaajia on useita, jaetaan leskeneläke avioliittojen keston suhteessa.

Jos lesken omat työ- tai eläketulot ylittävät määrätyn, mm. lasten lukumäärästä riippuvan, rajamäärän, pienennetään leskeneläkettä 30 prosentilla tulojen määrästä.

Lapseneläke on 1/3 edunjättäjän eläkkeen vakuutusajan pituuden mukaan määräytyvästä osasta ja 1/4 ansiosidonnaisesta osasta. Eläkeperuste määräytyy samoin kuin leskeneläkkeessä. Täysorvon eläke on kaksinkertainen, ja se lasketaan suurempituloisen eläkkeestä, jos lapsella olisi oikeus eläkkeeseen molempien vanhempien jälkeen. Lapseneläkkeen vähimmäismäärä vuonna 2002 on 299,60 euroa kuukaudessa.

Perhe-eläkkeet eivät yhteensä voi ylittää edunjättäjän eläkkeen määrää. Ylite vähennetään edunsaajien eläkkeistä niiden suhteessa.

Eläkkeen tarkistaminen

Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan samoin kuin vanhuuseläkkeitä (ks. 3.1.5).

Eläkkeen maksaminen

Leskeneläkkeen maksaminen päättyy, jos leski solmii uuden avioliiton. Tällöin leskelle maksetaan viiden vuoden eläkettä vastaava kertakorvaus, jos hän on alle 50-vuotias, ja kolmen vuoden eläkettä vastaava korvaus, jos hän on 50 vuotta täyttänyt. Kertakorvausta laskettaessa ei oteta huomioon tulevan ajan osuutta.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Lapseneläkkeen maksaminen päättyy, kun lapsi täyttää eläkkeen myöntämisen yläikärajan tai jos hän avioituu eikä opiskele päätoimisesti. Eläkkeen maksaminen päättyy myös, jos lapselle myönnetään työkyvyttömyyseläke.

3.1.8 Vapaaehtoinen vakuutus

Palkansaajien ja yrittäjien yleistä eläkevakuutusta on mahdollista jatkaa vapaaehtoisesti, jos pakollinen vakuutus päättyy. Vakuutuksen jatkaminen on mahdollista, jos pakollista vakuutusaikaa on vähintään 12 kuukautta viimeisten kolmen vuoden aikana ennen vakuutuksen päättymistä. Pakolliseen vakuutusaikaan rinnastettavat ajat pidentävät tätä kolmen vuoden tarkastelujaksoa.

Hakemus vakuutuksen jatkamisesta on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa vakuutuksen päättymisestä siihen eläkelaitokseen, jossa pakollinen vakuutus viimeksi oli voimassa. Vapaaehtoinen vakuutusaika vastaa pakollista vakuutusaikaa eläkkeitä määrättäessä.

Perhesyistä työntekoa vähentäneet tai sen keskeyttäneet voivat liittyä vapaaehtoiseen vakuutukseen, jos jatkovakuutuksen ehdot eivät täyty. Heidänkin on täytynyt kuulua pakolliseen vakuutukseen vähintään 12 kuukauden ajan.

Perhesyistä työntekoa vähentäneet tai sen keskeyttäneet ja ulkomailla tai kansainvälisen järjestön palveluksessa työskennelleet voivat ostaa takautuvaa vakuutusaikaa, jos ulkomaantyöskentelyyn ei sovelleta kahden- tai monenvälisiä sosiaaliturvasopimuksia. Edellytyksenä on, että työntekijä on kuulunut pakollisesti vakuutukseen vähintään 12 kuukautta eikä ole vielä täyttänyt 65vuotta.

3.2 Mahdollisuus siirtyä varhennetulle eläkkeelle

Mahdollisuudesta siirtyä varhennetulle vanhuuseläkkeelle palkansaajien ja yrittäjien yleisestä eläkejärjestelmästä on kerrottu luvussa 3.1.5. Tämän lisäksi on olemassa neljä sopimukseen perustuvaa varhaiseläkejärjestelmää, joista voidaan myöntää eläkkeitä 57 vuotta täyttäneille työntekijöille, jos työnantaja palkkaa tilalle työttömän, jos työntekijä on vaarassa joutua irtisanotuksi työnantajan taloudellisen tilanteen vuoksi tai, jos työntekijä on ollut pitkään vuorotyössä.

Solidaarisuusvarhaiseläke

Solidaarisuusvarhaiseläkettä (préretraite-solidarité) voidaan maksaa joko työmarkkinasopimuksen tai työnantajan ja työministeriön välisen sopimuksen perusteella 57 vuotta täyttäneelle työntekijälle, joka haluaa lopettaa työnteon ja siirtyä varhaiseläkkeelle. Työnantaja voi kieltäytyä eläkkeen myöntämisestä, jos saman kalenterivuoden aikana 10 % työntekijöistä on jo hakenut eläkettä. Eläkettä voidaan maksaa enintään kolmen vuoden ajan.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

Kuukausieläke määrätään kolmen viimeisen kuukauden keskimääräisten bruttoansioiden perusteella. Eläkkeen perusteena oleviin tuloihin sovelletaan samaa ansiokattoa kuin yleisessä eläkejärjestelmässä. Ensimmäisen 12 kuukauden ajan eläke on 85 % eläkeperusteesta, seuraavien 12 kuukauden ajan 80 % ja tämän jälkeen 75 %.

Eläkettä tarkistetaan kuluttajahintaindeksin muutoksen mukaan. Siitä peritään työnantajan ja työntekijän sosiaalivakuutusmaksut.

Työnantaja maksaa eläkkeen ja saa korvausta 70 % kustannuksista valtion työllisyysrahastosta. Korvauksen saaminen edellyttää, että eläkkeelle siirtyneen tilalle on palkattu työtön, välittömän työttömyysuhan alainen tai oppisopimussuhteeseen tullut nuori.

Työnantajan taloudellisiin järjestelyihin liittyvä varhaiseläke

Työnantajan taloudellisiin järjestelyihin liittyvä eläke (préretraite-ajustement) voidaan myöntää 57 vuotta täyttäneelle työntekijälle, jos yritys lopettaa toimintansa, ajautuu konkurssiin tai vähentää huomattavasti henkilökuntaansa toiminnan uudelleenjärjestelyihin liittyen. Eläkkeen myöntäminen edellyttää, että työnantaja on tehnyt eläkettä koskevan sopimuksen työministeriön kanssa. Työllisyysrahasto korvaa kustannuksista 50 % tai 100 % yrityksen taloudellisesta tilanteesta riippuen.

Eläkkeen määrä ja maksuaika (enintään kolme vuotta) ovat samat kuin edellä mainitussa solidaarisuusvarhaiseläkkeessä.

Osa-aikainen varhaiseläke

Työnantajan taloudellisiin järjestelyihin liittyen voidaan maksaa myös osaaikaeläkettä, jonka myöntämisehdot ovat samat kuin edellä mainitussa varhaiseläkkeessä (préretraite-ajustement). Valtio korvaa eläkkeestä aiheutuvat kustannukset työllisyysrahastosta, jos työnantaja palkkaa työajan lyhennyksestä vastaavaan työhön vähintään kuusi kuukautta työttömänä olleen työnhakijan.

Eläkkeen määrä on työajan lyhennyksen mukaan määräytyvä osuus täydestä eläkkeestä (ks. edellä).

Vuoro- tai yötyötä tehneen varhaiseläke

Vuoro- tai yötyötä tehneelle työntekijälle varhaiseläke voidaan myöntää, jos hän on ollut vuorotyössä vähintään 20 vuotta ja on täyttänyt 57 vuotta. Eläkkeen määrä on sama kuin edellä mainituissa varhaiseläkkeissä, ja myös sitä maksetaan enintään kolmen vuoden ajan. Työnantaja maksaa eläkkeen, mutta saa täyden korvauksen työllisyysrahastosta.

Suunnittelu- ja laskentaosasto
Sini Laitinen-Kuikka

14.3.2002

4. Osoitteita

Sosiaaliministeriö, Ministère de la sécurité sociale, 26, rue Zithe, L-2936 Luxembourg.

Yleinen sosiaaliturvakeskus, Centre Commun de la Sécurité Sociale, L-2975 Luxembourg.

Yksityisen sektorin toimihenkilöiden eläkekassa, Caisse de pension des employés privés (CPEP), 1a, boulevard Prince Henri, L-1631 Luxembourg.

Käsityöläisten, kaupan ja teollisuuden eläkekassa, Caisse de pension des artisans, des commercants et industriels (CPACI), 39, rue Glesener, L-1631 Luxembourg.

Maatalouden eläkekassa, Caisse de pension agricole (CPA), Centre Hermes, 2, rue du Fort Wallis, L-2714 Luxembourg.

Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaitos, Etablissement d'assurance contre la vieillesse et l'invalidité (AVI), 125, route d'Esch, L-1471 Luxembourg.

Kansallinen solidaarisuusrahasto, Fonds national de solidarite, 138, boulevard de la Pétrusse, L-2330 Luxembourg

Kirjallisuus

Aperçu sur la législation de la sécurité sociale au Grand-Duché de Luxembourg. Ministère de la sécurité sociale. Inspection général de la sécurité sociale. Novembre 1999.

Code des assurances sociales. Livre III – Assurance-pension. Internetosoitteessa: www.secu.lu/legis/legis/Legpen1.htm

Ministère de la sécurité sociale. Luxemburgin sosiaaliministeriön kotisivut internetosoitteessa: www.etat.lu/MSS.htm

MISSOC Mutual information system on social protection (2001): Social protection in the EU Member States and the European Economic Area. Situation on 1 January 2001. Internet-soitteessa: http://europa.eu.int/comm/employment_social/missoc2001/index_en.htm.